

Drama GT

Syllabus centraal examen 2008 en 2009

mei 2007

Verantwoording:

© 2006 Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven vwo, havo, vmbo, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

CEVO commissie examenprogramma 2006 drama GT vmbo:

Dhr. M. Sjamaar (CEVO, voorzitter)
Dhr. H. Denissen (CITO)
Dhr. B. Jacobs (SLO, secretaris)
Mw. M. van Amersfoort (docent)

Inhoud

Inleiding	4
1. Verdeling examinering CE/SE	5
2. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	6
Geglobaliseerd examenprogramma	16

Inleiding

Examenprogramma's veranderen van opzet. De minister stelt een examenprogramma op hoofdlijnen vast en wijst in het examenprogramma exameneenheden aan, waarover het centraal examen zich uitstrekt. Vroeger werd in het examenprogramma ook het aantal examens en de examenduur bepaald en de duur van de toetsen van het centraal examen bepaald. Met ingang van 1 augustus 2007 is dat veranderd. De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen vast en de wijze waarop het centraal examen wordt afgenomen. Deze vaststelling wordt gepubliceerd in de Septembermededeling.

De CEVO geeft in een syllabus een beschrijving van en toelichting op de exameneisen voor een centraal examen, en geeft verdere informatie over het centraal examen. Dat kan gaan over een of meer van de volgende onderwerpen:

- toegestane hulpmiddelen,
- specificaties van examenstof,
- voorbeeldopgaven,
- bijzondere vormen van examinering (computerexamens),
- toelichting op de vraagstelling,
- begrippenlijsten,
- bekend veronderstelde voorkennis uit de onderbouw,
- bekend veronderstelde onderdelen van exameneenheden die verplicht zijn op het schoolexamen.

Ten aanzien van de specificaties is nog het volgende op te merken. De functie ervan is een leraar in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van wat in het centraal examen wel en niet gevraagd kan worden. Naar hun aard zijn ze dus niet een volledig gesloten en afgebakende beschrijving van alles wat op een examen zou kunnen voorkomen. Het is mogelijk, al zal dat maar in beperkte mate voorkomen, dat op een c.e. ook iets aan de orde komt dat niet met zo veel woorden in deze syllabus staat, maar dat naar het algemeen gevoelen daarvan in het verlengde ligt.

Een syllabus is zodoende een hulpmiddel voor degenen die anderen of zichzelf op een centraal examen voorbereiden. Een syllabus kan ook behulpzaam zijn voor de producenten van leermiddelen en voor nascholers.

De syllabus is niet van belang voor het schoolexamen. Daarvoor wordt een handreiking door de SLO geproduceerd die in deze uitgave niet is opgenomen.

In beginsel worden syllabi per examenjaar vastgesteld. Deze syllabus geldt voor het centraal examen van 2008 en 2009. Voor het centraal examen zijn de wijzigingen in de examenjaren 2008 en 2009 gering. De belangrijkste verandering na 1 augustus 2007 is dat de school veel meer vrijheid heeft in de inrichting en toetsing van het schoolexamen.

Een syllabus kan worden aangepast, bij voorbeeld als een in de syllabus beschreven situatie feitelijk veranderd is. De aan een centraal examen voorafgaande Septembermededeling is dan het moment waarop dergelijke veranderingen bekend worden gemaakt. Kijkt u voor alle zekerheid jaarlijks in september in Examenblad.nl (ook bekend als www.eindexamen.nl).

De syllabus is ontworpen door een commissie ad-hoc van de CEVO en in hoofdzaak geschreven door medewerkers van SLO en Cito.

Een eerder concept van de syllabus is in april 2006 ter inzage geplaatst op www.cevo.nl. Op grond van de ontvangen reacties en adviezen is de tekst vastgesteld, die u hierbij aantreft.

Voor opmerkingen over deze tekst houdt de CEVO zich steeds aanbevolen. U kunt die zenden aan info@cevo.nl of aan CEVO, postbus 8128, 3503 RC Utrecht.

De voorzitter van de CEVO,
drs. H.W.Laan

1. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof drama GT over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		GT	CE	moet op SE	mag op SE
DR/K/1	Oriëntatie op leren en werken	X		GT	
DR/K/2	Basisvaardigheden	X		GT	
DR/K/3	Leervaardigheden in het vak drama	X	GT	GT	
DR/K/4	Spelen	X		GT	
DR/K/5	Vormgeven	X		GT	
DR/K/6	Presenteren	X		GT	
DR/K/7	Beschouwen	X	GT		GT
DR/K/8	Drama en maatschappij	X	GT		GT
DR/K/9	Drama en andere kunsten	X	GT		GT
DR/V/1	Eindopdracht	X		GT	
DR/V/2	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	X		GT	
DR/V/3	Vaardigheden in samenhang	X	GT		GT

2. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

DR/K/3	Leervaardigheden in het vak drama De kandidaat beheerst een aantal vaardigheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen, zoals: - vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen
---------------	---

Toelichting

In het centraal schriftelijk examen drama kunnen de volgende vakbegrippen voorkomen.

Zie voor de beschrijving van de betekenis van de begrippen bijvoorbeeld:

Konings, Ton (2001), *Begrippenlijst Drama, Alfabetisch overzicht van begrippen voor het vak drama*. Enschede: SLO.

Absurd/ absurdistisch toneel/ absurdisme

Accepteren

Act

Acteren/ acteur/ actrice

Actie/ handeling

Afgang

Amusement

Applaus

Articuleren/ articulatie

Artiest

Attribuut/ rekwisiet

Associëren/ associatie

Auditie

Belichter/ belichting/ belichten

Bevriezen/ freeze

Beweging/ bewegingspatroon

Bewerken

Bijrol

Blijspel/ komedie

Black out

Blokkeren

Cabaret

Cast/ casting

Claus

Clown/ clownerie

Conflict

Coulisse

Cue

Cliffhanger (soap)

Dans

Decor

Denktekst

Dialoog

Doorloop

Drama

Dramatische handeling/ handeling

Dramatische ontwikkeling/ ontwikkeling

Dramatiseren
Dubbelrol

Emotie
Ensceneren/ enscenering/ mise-en-scène
Expressie

Figurant/ figureren
Flashback
Focus/ Focussen
Freeze/ bevroren
Fysiek spel

Gebaar
Generale repetitie
Grime/ grimeren/ grimeur

Handeling/ actie
Handpop
Hoogtepunt
Hoorspel
Houding

Identificatie/ identificeren
Inleiding/ introductie
Improvisatiespel/ improviseren
Impuls
Inspiratie
Intensiteit
Interview/ rolinterview
Intonatie/ intoneren

Jabbertalk/ jabberen

Karakter
Klankkleur
Klucht
Kleurenfilter
Komedie/ blijspel
Kostumering/ kostuum/ kostuumontwerper
Kunstdiscipline/ kunstvorm
Kijkrichting

Lichaamstaal
Licht
Lichtplan
Lichttechnicus
Locatie
Locatietheater

Marionet
Masker
Maskerspel
Mime/ pantomime
Mimiek
Mise-en-scène
Monoloog
Monteren/ montage (verwijst naar theatermontage en filmmontage)
Motief
Motorisch moment

Nabespreking
Non-verbale communicatie (expressie/ uitingsmogelijkheden/ technieken) Neutraal

Open doekje
Openluchttheater
Opkomst
Overacting

Pantomime/ mime
Performance
Personage
Plaats
Poppenspel
Positie
Première
Presentatie/ presenteren
Productie

Reactie/ reageren
Realisme
Recenseren/ recensent/ recensie
Regie
Regieaanwijzing
Regisseur
Rekwisieten/ attributen
Repeteren/ repetitie
Rol
Rolbiografie
Rolinterview
Rollenspel
Rolopbouw
Ruimte

Samenspel
Schakelen
Scenario/ script
Scène
Schimmenspel
Script
Show
Situatie
Sketch
Slapstick
Slowmotion
Soap
Solo/ solotoneel
Souffleur/ souffleren
Spanning
Spanningsboog
Speelduur
Speelstijl
Speeltijd
Speelvlak
Spel/ spelen/ speler
Spelgegevens
Spelimpuls
Spelopbouw
Spelwerkelijkheid
Spiegelen

Status
Stem/ stemgebruik
Stil spel
Stokpop
Subtekst

Tableau vivant
Tegenspel/ tegenspelen/ tegenspeler
Tempo
Tekstinterpretatie
Theater
Theatergezelschap
Theatervorm
Theatervormgeven/ theatervormgever/ theatervormgeving
Theatrale middelen:
- spelgegevens
- enscenering
- materiële vormgevingsmiddelen
Thema
Tijd (dramatische)
Timing
Toneel
Toneelbeeld
Toneelbelichting
Toneelbewerking
Toneelschrijver
Toneelstuk
Toneeltekst
Totaaltje (bij lichtgebruik)
Transformeren/ transformatie
Treurspel/ tragedie
Try-out
Typetje

Uitbeelden/ uitbeelding
Uitingsmogelijkheden (nonverbaal-verbaal)

Verbale expressie (uitingsmogelijkheden/ technieken)
Verdeling van het speelveld
Verhaal
Vertellen/ verteller/ vertelling
Vertelpantomime
Vertonen
Videoclip
Vierde wand
Voordracht
Voorstelling
Vormgeven/ vormgever/ vormgeving
Vormgeving
Vormgevingsmiddelen
-decor
-geluid
-grime
-rekwisieten/attributen
-kostuum

Warming-up
Vijf W's (wie wat waar wanneer waarom)

DR/K/3	<p>Leervaardigheden in het vak drama</p> <p>De kandidaat beheerst een aantal vaardigheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - functioneel gebruik maken van spelgegevens
---------------	--

Toelichting

De kandidaat kan in een gegeven fragment of in een 'ontwerpopgave' spelgegevens herkennen, benoemen en toepassen.

Spelgegevens zijn: rol, actie, ruimte/ plaats, verhaal, tijd, motief.

De kandidaat kan in een gegeven fragment of in een 'ontwerpopgave' de vijf W's (wie, wat, waar, wanneer, waarom) benoemen en toepassen.

DR/K/3	<p>Leervaardigheden in het vak drama</p> <p>De kandidaat beheerst een aantal vaardigheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - functioneel gebruik maken van materiële vormgevingsmiddelen
---------------	---

Toelichting

De *materiële vormgevingsmiddelen* zijn: decor, geluid, grime, licht, rekwisieten (attributen), kostuum.

In een 'ontwerpopgave' krijgt de kandidaat de opdracht om naar aanleiding van een gegeven fragment een eigen 'ontwerp' op het beeldscherm vorm te geven. Het 'ontwerp' heeft betrekking op één of meer van de hierboven genoemde materiële vormgevingsmiddelen.

De kandidaat kan de vorm van het ontwerp motiveren in relatie tot het gegeven fragment.

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan een beschouwing geven op het spel van anderen.
---------------	--

Toelichting

De kandidaat kan een objectieve analyse geven en daar een beargumenteerde mening aan koppelen. Het gaat om het analyseren van:

- non-verbale uitingsmogelijkheden (mimiek, gebaren, houding)
- verbale uitingsmogelijkheden (taalgebruik, stemgebruik)
- het gebruik van spelgegevens (zie toelichting bij DR/K/3 *Functioneel gebruik maken van spelgegevens*)

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan bij een presentatie van zichzelf of anderen met vakbegrippen benoemen hoe de inhoud met theatrale middelen is vormgegeven.
---------------	--

Toelichting

In het centraal schriftelijk examen gaat het alleen om een 'presentatie van anderen'.

Voor de in het centraal examen voorkomende *vakbegrippen* zie de begrippenlijst bij DR/K/3 (*vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen*)

Theatrale middelen zijn:

- *Spelgegevens* (zie toelichting bij DR/K/3 *Functioneel gebruik maken van spelgegevens*)
- *Enscenering*: het ruimtelijk vormgeven van een scène
- *Materiële vormgevingsmiddelen* (zie toelichting bij DR/K/3 *functioneel gebruik maken van materiële vormgevingsmiddelen*)

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan met vakbegrippen benoemen hoe de verwijzingen naar de werkelijkheid in spel zijn vormgegeven.
---------------	---

Toelichting

Voor de in het centraal examen voorkomende *vakbegrippen* zie de begrippenlijst bij DR/K/3 (*vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen*)

Manieren van verwijzen naar de werkelijkheid zijn:

Naboetsing: een directe verwijzing naar de werkelijkheid, bijvoorbeeld: Zoon komt 's avonds na een feestje pas om 3 uur thuis. Vader zit in de woonkamer hem op te wachten en is boos, want de zoon is veel te laat.

Typering: één eigenschap uit de werkelijkheid wordt gekozen en vergroot vormgegeven, bijvoorbeeld: De agressiviteit van de vader die zijn zoon uitfoertert, wordt vergroot.

Omkering: gespeeld wordt met de verwachting van het publiek. Niet het voorspelbare gebeurt, maar juist het omgekeerde, bijvoorbeeld: Vader reageert: Waarom ben je nu al thuis? Je mag pas om zes uur thuiskomen. Mijn huis uit en feesten tot zes uur!

Oefensituatie: het oefenen van gedrag in een nagespeelde situatie, rollenspel in een beroepsopleiding of een therapiesessie, bijvoorbeeld: Vader oefent met een andere vader, die de zoon naspelt, om goed met elkaar en met de situatie om te leren gaan.

Metafoor: een indirecte verwijzing naar de werkelijkheid, bijvoorbeeld: Vader staat symbool voor de overheid en maakt de regels, zoon staat symbool voor de burger die de regels moet volgen.

Vrije verbeelding: verwijzing naar de werkelijkheid die niet vastligt, bijvoorbeeld: De vader-zoon conflictsituatie wordt gespeeld als een sprookje.

DR/K/7	Beschouwen De kandidaat kan dramatische technieken benoemen, die gebruikt worden op andere plaatsen dan het theater.
---------------	--

Toelichting

Andere plaatsen dan het theater zijn bijvoorbeeld: televisie, internet, op locatie.

Tot de *dramatische technieken* om informatie vorm te geven behoren onder andere:

- *Fictionalisering*, bijvoorbeeld hoe ware gebeurtenissen worden nagespeeld
- *Enscenering*, bijvoorbeeld hoe een verhaal/ de werkelijkheid in scène wordt gezet
- *Verhaalopbouw*, bijvoorbeeld de volgorde waarin informatie is geordend
- *Rolverdeling*, bijvoorbeeld benoemen van de personages in dramaproducties

DR/K/8	Drama en maatschappij De kandidaat kan aangeven wat de functies van drama kunnen zijn en daar voorbeelden van noemen.
---------------	---

Toelichting

Functies van drama:

- informeren/ leren, bijvoorbeeld: educatief kindertheater over dieren
- amuseren, bijvoorbeeld: het vertellen van een mop in de klas
- overtuigen, bijvoorbeeld: maatschappij kritisch cabaret
- overhalen om iets te doen, bijvoorbeeld: een reclamespot

DR/K/9	Drama en andere kunsten De kandidaat kan andere kunstvormen dan drama herkennen en de functies ervan benoemen.
---------------	--

Toelichting

Andere kunstvormen dan drama:

- beeldende kunst, zoals architectuur, audiovisuele kunst (videoclips), beeldhouwkunst, schilderkunst, toegepaste kunst (waaronder grafische vormgeving, industriële vormgeving, mode)
- dans
- literatuur
- muziek

Functies: informeren/ leren, amuseren, overtuigen en overhalen om iets te doen.

DR/V/3	Vaardigheden in samenhang De kandidaat kan de vaardigheden uit de eindtermen van het kerndeel in samenhang toepassen.
---------------	---

Toelichting

De domeinen:

Leervaardigheden in het vak drama, Beschouwen, Drama en maatschappij, en Drama en andere kunsten kunnen in samenhang in het centraal schriftelijk examen aan de orde komen.

Geglobaliseerd examenprogramma

2.22 drama

		GL/TL
DR/K/1	Oriëntatie op leren en werken	
1.	De kandidaat kan zich oriënteren op de eigen loopbaan en het belang van drama in de maatschappij.	X
DR/K/2	Basisvaardigheden	
2.	De kandidaat kan basisvaardigheden toepassen die betrekking hebben op communiceren, (samen)werken en informatie verwerven en verwerken.	X
DR/K/3	Leervaardigheden in het vak drama	CE
3.	De kandidaat kan een aantal vaardigheden toepassen die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen, zoals: <ul style="list-style-type: none"> – vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen – de eigen expressieve mogelijkheden van lichaam en stem gebruiken. – functioneel gebruik maken van spelgegevens en vormingsmiddelen 	X
DR/K/4	Spelen	
4.	De kandidaat kan in spel: <ul style="list-style-type: none"> – non-verbale en verbale uitingsmogelijkheden toepassen – spelgegevens geïntegreerd gebruiken – zelf functioneel spelimpulsen geven en reageren op spelimpulsen van anderen. 	X
DR/K/5	Vormgeven	
5.	De kandidaat kan vanuit een bron een spel vormgeven, waarbij functioneel gebruik gemaakt wordt van: spelgegevens, rolbouw, spelopbouw en materiële vormgevingsmiddelen.	X
DR/K/6	Presenteren	
6.	De kandidaat kan alleen en/of in samenwerking met anderen bij een optreden voor een publiek: <ul style="list-style-type: none"> – spel- en vormgevingsvaardigheden toepassen – een tekst presenteren met gebruikmaking van voordrachtstechnieken. 	X

		GL/TL
DR/K/7	Beschouwen	CE
7.	De kandidaat kan een beschouwing geven op het eigen spel en op het spel van anderen door: <ul style="list-style-type: none"> – te benoemen hoe de inhoud met theatrale middelen is vormgegeven – te benoemen hoe de verwijzingen naar de werkelijkheid in spel zijn vormgegeven – dramatische technieken te benoemen die gebruikt worden op andere plaatsen dan het theater. 	X
DR/K/8	Drama en maatschappij	CE
8.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – kenmerken benoemen van theatrale uitingsvormen en orale tradities van verschillende culturen en deze spelmatig presenteren – aangeven wat de functies van drama kunnen zijn en daar voorbeelden van noemen. 	X
DR/K/9	Drama en andere kunsten	CE
9.	De kandidaat kan: <ul style="list-style-type: none"> – binnen een dramaproductie andere kunstvormen dan drama herkennen en de functies ervan benoemen – zich praktisch en theoretisch voorbereiden op een bezoek aan een voorstelling waarin meer kunstvormen aan de orde komen, en verslag doen van de functies van de diverse kunstvormen in de voorstelling. 	X
DR/V/1	Eindopdracht	
10.	De kandidaat kan zelfstandig een spel vormgeven en kan dit spel presenteren voor een ander publiek dan de eigen klasgenoten.	X
DR/V/2	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	
11.	De kandidaat kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van het sectorwerkstuk.	X
DR/V/3	Vaardigheden in samenhang	CE
12.	De kandidaat kan de vaardigheden uit de eindtermen van het kerndeel in samenhang toepassen.	X